

• **ІСТОРИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНІ
ТА ГУМАНІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

• **HISTORICAL, ORGANIZATIONAL, LEGAL, SOCIAL
AND HUMANISTIC ASPECTS OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS**

УДК 26:796.332

РОЛЬ ХРИСТИЯНСТВА У СТВОРЕННІ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ

Антон ЛИТВИНЕЦЬ

*Львівський державний університет фізичної культури,
Львів, Україна*

Анотація. У статті розглянуто проблему взаємозв'язку футбольних клубів і спортивної діяльності християнських організацій. Метою роботи є виявлення ролі християнських організацій у створенні футбольних клубів різних країн Європи. Висвітлюється створення провідних футбольних клубів в Англії та інших країнах за сприяння церкви. Показано вплив окремих священнослужителів у становленні футбольних команд, які виникали в середовищі церкви. Виявлено тісні зв'язки між християнством і назвами стадіонів футбольних клубів: "Бірмінгем Сіті" – стадіон Св. Ендрю, "Саутгемптон" – стадіон Св. Мері, "Ньюкасл Юнайтед" – стадіон Св. Джеймса, "Осер" – стадіон аббата Дешама. Установлено, що християнські символи використано у створенні емблем футбольних клубів Англії, Іспанії, Італії та Франції.

Ключові слова: християнські організації, футбольні клуби, стадіони.

Постановка проблеми. Футбол є одним із найпопулярніших видів спорту у світі. Вагоме значення в його становленні та розвитку мали різноманітні чинники, одним із них була християнська церква, і зокрема, рух "м'язове християнство". Із виникненням перших футбольних команд у другій половині XIX століття церква активно впливала на їх створення. У цей період християнські організації стали засновниками футбольних клубів і ліг в Англії, Франції, Ірландії, Німеччині, Шотландії. Маловідомим є факт, що з 37-ми клубів, які грали в англійській Прем'єр-лізі з моменту її створення у сезоні 1892–1893 рр., дванадцять мали походження безпосередньо від християнської церкви. Команди: "Тоттенхем", "Фулхем", "Саутгемптон", "Суїндон", "Евертон", "Болтон", "Манчестер Сіті", створювалися в дусі "м'язового християнства" [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Церква упродовж століть підтримувала розвиток футболу та виникнення футбольних команд, проте до нині фахівці не з'ясували значущість і важливість такої співпраці. Наукові розробки щодо становлення окремих видів спорту в межах християнських організацій практично відсутні. Наявні дослідження вітчизняних авторів розкривають історичні аспекти розвитку християнських спортивних організацій, співпраці церкви і спортивних організацій тощо (Б.А. Лісцін, 1985; П.В. Зайдовий, 2006; А.І. Литвинець, Я.В. Тимчак 2010 та ін.). Окремі тенденції спортивної діяльності християнських організацій вже частково висвітлено у працях названих дослідників. Водночас формування футболу та створення футбольних клубів під впливом християнських організацій в різних країнах світу, специфіку й особливості їх функціонування розглядають лише іноземні фахівці (Р. Lurson, 2006), які вирішують проблему недостатньо.

Мета дослідження: виявити діяльність християнських організацій, спрямовану на розвиток футбольних клубів у кінці XIX – на початку XX ст.

Методи та організація дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи дослідження: аналіз і узагальнення літературних джерел, документальні, історичні, теоретичної інтерпретації. Для дослідження джерельної бази було проаналізовано фонди наукових бібліотек України та матеріали мережі Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення. Історія ігор із м'ячем бере свій початок від Китаю, Південної Америки, Стародавньої Греції та Риму. Проте ігри, які б нагадували фут-

бол, з'являються в Англії у XII столітті. Одразу ж після цього гра отримує велику популярність серед мешканців англійських міст, що неодноразово призводило до її заборони з боку держави [9].

Певний вплив на становлення та розвиток футболу в Англії здійснювало християнство. Ще у другій половині XVI століття Річард Малкастер директор коледжу Святого Павла у своєму трактаті про освіту 1581 року описує футбол як гру.

Малкастер виокремлював футбол з-поміж інших ігор, посилаючись на його переваги. Він стверджував, що футбол має позитивне виховне значення і сприяє зміцненню здоров'я. Малкастер надав ранні свідчення про перші організовані футбольні команди, він є одним із перших прихильників введення у змагальний процес незалежного арбітра, а також описав його роботу під час футбольного матчу. На думку англійських істориків спорту, Р. Малкастер здійснив найбільший вплив на розвиток футболу в XVI столітті [9]. Варто зазначити, що вперше описав футбольний матч в Англії іподиякон католицької церкви Вільям Фітц Стівен 1170 року [3, 9].

Згодом футбол в Англії розвивався в державних школах Ітона, Шрузбера, Регбі тощо. Дуже часто церковні лідери, священники та єпископи, маючи значний вплив на всі процеси суспільного життя, ставали директорами цих шкіл. Наприклад, англіканський священник Томас Арнольд був директором коледжу в Регбі (1828–1842 рр.) та ін.

Значний вплив на організацію футбольних команд церковними громадами здійснив рух “м'язове християнство”, який виник у другій половині XIX століття внаслідок діяльності англійських священників Томаса Арнольда та Чарльза Кінгслі. Вони були прихильниками ідеалізованого образу “юного християнина-атлета”. Популяризації цих ідей у державних школах Англії посприяла книга Томаса Хьюза “Шкільні дні Тома Брауна” (1857 р.). Ця концепція підкреслювала важливість фізичного виховання як частини обов'язку християнина. Ідеали “м'язового християнства” набули поширення серед молодих священників [3].

Священнослужителі вважали футбол ідеальним засобом боротьби із моральним занепадом англійського суспільства. На їхню думку, ця гра розвивала силу, здоров'я й низку інших якостей. Завдяки цим поглядам, при багатьох церквах Англії та інших європейських країн почали створюватися футбольні команди. Одним із найбільших футбольних центрів Англії на межі XIX–XX століть був Ліверпуль. Але коли 1878 року місцеві команди починали формуватися, вони виникали насамперед при церквах, зокрема таких: Святого Домініка, Святого Петра, Святої Марії, Об'єднаної Церкви Евертона та інших. У Ліверпулі 1885 року 25 із 112 (22 %) футбольних клубів мали зв'язки з церквою. Такою ж ситуація була у Бірмінгемі де 83 із 344 клубів (24 %) були пов'язані із церквою. Аналогічні тенденції з'явилися і в інших містах Англії та Європи. Багато відомих клубів Англії, Ірландії, Німеччині, Франції, Шотландії починали своє існування як церковні команди (табл. 1).

“Астон Вілла” – англійський футбольний клуб, заснований 1874 року в Бірмінгемі прихожанами церкви Villa Cross Wesleyan. Клуб був одним із засновників Футбольної ліги 1888 року та Прем'єр-ліги 1992 року. Перший матч “Астон Вілла” зіграла проти команди “Астон Брук” церкви Св. Мері. Першим президентом клубу став Вільям Макгрегор, який перебував на посаді понад 20 років. Він вважається засновником англійської Футбольної ліги, яка стала першою організованою футбольною асоціацією у світі. Макгрегор був головою ради директорів і президентом Футбольної ліги, а також головою Футбольної асоціації.

Макгрегор мав тісні зв'язки з церквою Wheeler-street Aston, яку відвідував упродовж 40 років. Його пастор, протоієрей. Р. Персіваль, сказав про нього: “Не стільки геніальний, добрий, чесний спортсмен, але християнин за всім цим, людина з абсолютно бездоганим характером” [8, 9].

“Барнслі” – англійський футбольний клуб із міста Барнслі. Клуб створено у вересні 1887 року під назвою “Барнслі Святого Петра” на честь церкви преподобного Тівертона Пріді. Він був організатором і основним спонсором “Барнслі Святого Петра” й зіграв у першому матчі. Пріді посприяв у наданні клубові стадіону Оквел, який до цього часу є власністю “Барнслі”. 1891 року він відіграв важливу роль у формуванні Футбольної асоціації Барнслі і створенні Кубка Барнслі Св. Петра.

Таблиця 1

Парафіяльні футбольні клуби Європи на межі XIX–XX ст.

№ з/п	Назва команди	Країна	Рік створення	Засновник	Перша назва
1	Астон Вілла	Англія	1874	Церква Вілла Крос Веслейн	Астон Вілла
2	Барнслі	Англія	1887	Преподобний Тівертон Пріді	Барнслі Св. Петра
3	Бірмінгем Сіті	Англія	1875	Троїцька церква	Смолл Хіт Альянс
4	Блекпул	Англія	1877	Церква Св. Джона	Вікторія
5	Болтон Уондерерз	Англія	1874	Преподобний Томас Огден	Церква Христа
6	Вулверхемптон Уондерерз	Англія	1877	Школа Св. Луки	Сент-Лакс
7	Манчестер Сіті	Англія	1880	Анна Коннел – донька пароха церкви Св. Марка	Вест Гортон Сент-Маркс
8	Евертон	Англія	1878	Преподобний Бен Свіфт	Св. Домінік
9	Фулхем	Англія	1879	Церква Св. Ендрю	Фулхем Сент-Ендрю
10	Ліверпуль	Англія	1892	Гравці Евертона	Ліверпуль
11	Квінз Парк Рейнджерс	Англія	1882	Інститут Св. Юди	Сент-Джудс
12	Саутгемптон	Англія	1880	Церква Св. Марії	Сент-Марія
13	Суїндон	Англія	1879	Преподобний Вільям Пітт	Суїндон
14	Тоттенхем	Англія	1882	Преподобний Джон Ріпшер	Хотспур
15	Селтік	Шотландія	1887	Брат Уолфрід	Селтік
16	Рейнджерс	Шотландія	1873	Протестантська церква у Глазго	Рейнджерс
17	Осер	Франція	1905	Аббат Ернест Дешам	Асоціація осерської молоді
18	Боруссія Дортмунд	Німеччина	1909	пастор Губерт Девальд	Боруссія Дортмунд
19	Сент Патрікс Атлетік	Ірландія	–	–	–
20	Сент Джеймс Гейт	Ірландія	–	–	–

Ставши дияконом при церкві Святого Петра в центрі Барнслі, Пріді був особливо зацікавлений у розвитку спорту. За час роботи в богословському коледжі роздумував над концепцією використання спорту для пропагування моральних цінностей, відомих у той час як “м’язове християнство”. Окрім футболу, він відкрив секції з боксу, боротьби, танців тощо. Відомими спортсменами цього клубу в майбутньому стали чемпіон світу та Європи з боксу Террі Аллента, 6-разовий чемпіон Англії і 5-разовий учасник Ігор Олімпіад 1908–1928 рр. борець Джордж Маккензі.

До кінця життя Пріді мав тісні зв’язки з футбольним клубом Барнслі. Він був почесним гостем фіналу Кубка Англії 1912 року, у якому “Барнслі” перемогло “Вест Бромвіч”. Йому було надано право підняти трофей, а також подаровано м’яч фінального поєдинку [6, 8, 9].

“Болтон Уондерерз” – англійський футбольний клуб із Болтона, створений 1874 року преподобним Томасом Огденом, шкільним учителем Джоном Райтом і парафіянами недільної школи при церкві Христа під назвою “Christ Church FC”, а через три роки команда отримала

сьогоднішню назву “Болтон Уондерерз”. Клуб є одним із засновників англійської Футбольної ліги, виграв Суперкубок і чотири Кубки Англії [8, 9].

“Бірмінгем Сіті” – англійський футбольний клуб із Бірмінгему. Команду заснували члени Троїцької церкви 1875 року, як “Смолл Хіт Альянс”. 1888 року команда змінила назву на “Смолл Хіт”, а 1905 року – “Бірмінгем Сіті”. З 1906 року виступає на St. Andrew’s Stadium, тобто стадіоні Святого Ендрю. “Бірмінгем Сіті” двічі здобували Кубок ліги та двічі трофей Футбольної ліги [6, 8, 9].

“Блекпул” – англійський футбольний клуб із міста Блекпул. Попередником виникнення команди стало створення 1877 року церковного клубу “Вікторія”, але через 9 років він був розформований у “Блекпул Св. Джона”. Згодом 26 липня 1887 року футбольний клуб отримав остаточну назву “Блекпул”. Команда перемогла в Кубку Англії 1953 року [8, 9].

“Вулверхемптон Уондерерз” – англійський футбольний клуб із Вулверхемптона, заснований 1877 року учнями школи св. Луки, на честь якої він отримав свою першу назву. Пізніше клуб ще декілька разів змінював свою назву на “Блейкенхолл” та “Голдторн”, а 1923 року отримав теперішню назву на честь міста, який він представляє. “Вулверхемптон” був однією з 12 команд-засновниць англійської Футбольної ліги 1888 року. “Вулверхемптон” тричі виграв Кубок Англії та чемпіонат Англії і ставав двохрановим володарем Кубка ліги [8, 9].

“Евертон” – англійський футбольний клуб із Ліверпуля, заснований 1878 року преподобним Беном Свіфтом при церкві Св. Домініка. Спочатку клуб отримав назву “Святий Домінік”, але через рік його перейменували в “Евертон” на честь району, в якому розташована церква Св. Домініка. 1888 року клуб увійшов до числа засновників Футбольної ліги. Команда – п’ятиразовий володар Кубка Англії, дев’ятиразовий чемпіон Англії та володар Суперкубка країни. 1985 року Евертон виборов Кубок володарів кубків УЕФА і здобув титул найкращого клубу світу за версією престижного журналу “World Soccer Magazine” [8, 9].

“Куїнз Парк Рейнджерс” – англійський футбольний клуб із Лондона, утворений 1882 року членами Інституту Св. Джудса як “Сент-Джудс”. Згодом 1886 року команда об’єдналася з “Крайст чарч Рейнджерс”, отримавши назву “Куїнз Парк Рейнджерс”. Команда перемагала в чемпіонаті Англії та Кубку ліги.

“Ліверпуль” – англійський футбольний клуб із Ліверпуля, створений 15 березня 1892 року Джоном Гулдінгом та трьома гравцями Евертона. Команда виграла чемпіонат Англії – 18 разів, Кубок Англії – 7 разів, Кубок ліги – 7 разів, Кубок чемпіонів – 5 разів і Кубок УЄФА – 3 рази [8, 9].

“Манчестер Сіті” – футбольний клуб із Манчестера, утворений Анною Коннелл 1880 року під назвою “Вест Гордон Сент Марк” (єдина жінка у світі, яка вважається засновником футбольного клубу). На думку Анни Коннелл, “створення спортивних клубів сприяє підвищенню духовності суспільства”. Для цього вона створила також низку інших футбольних команд. Анна була донькою священика Артура Коннелла, настоятеля церкви Св. Марка в Манчестері, який став першим президентом команди. Свій перший поєдинок клуб зіграв 13 листопада 1880 року проти баптистської церкви з Макклесфілд. Згодом клуб змінював назву на “Гордон” та “Ардуїк”, а з 1894 року називається “Манчестер Сіті”. Він двічі виграв Кубок ліги та чемпіонат Англії, тричі – Суперкубок країни, п’ять разів – Кубок Англії, а також Кубок володарів Кубків УЕФА [6, 8, 9].

“Тоттенхем Хотспе” – англійський футбольний клуб із Лондона. Історія клубу почалася 5 вересня 1882 року, коли декілька членів крикетного клубу, учні Пресвітеріанської середньої школи Св. Джона, заснувати футбольну команду. Спочатку вона називалася “Хотспе” на честь сера Генрі Персі, сина герцога Нортумберлендського Персі, який мав прізвисько Хері Хотспе (Harry Hotspur). З 1884 року “Тоттенхем” отримав свою сьогодишню назву. У 1883–1894 рр. клубом керував преподобний Джон Ріпшер (засновник клубу, перший президент і скарбник) місцевий учитель Біблії з церкви Ол Халловс. На честь церкви свою першу назву отримав стадіон “Тоттенхем Хотспе” – Стратфорд Сент Джонс. Слід зазначити, що офіс клубу знаходився в Асоціації молодих християн.

Перший кубковий матч “Тоттенхем” провів 17 жовтня 1885 року у Кубку Лондонської асоціації проти клубу “Святого Албана”. Команда здобула дві перемоги в чемпіонаті Англії,

вісім Кубків Англії, сім Суперкубків Англії, чотири Кубки ліги, а також Кубок кубків та два Кубки УЄФА [2, 8, 9].

“Фулхем” – англійський футбольний клуб із Лондону, заснований 1879 року учнями недільної школи церкви Сент Ендрю як “Фулхем Сент Ендрю”. 1888 року команда отримала назву “Фулхем”. Найвищим досягненням клубу є вихід у фінал Кубка УЄФА 2010 року [6, 8, 9].

“Саутгемптон” – англійський футбольний клуб із Саутгемптону, заснований 1880 року при церкві Св. Мері церковним священиком, преподобним Артуром Бароном Соле. У листопаді 1885 року клуб Артура Соле і клуб “Молодіжної асоціації церкви Сент Мері” об'єдналися у ФК “Товариство молоді Сент Мері”. Згодом команда ще кілька раз змінювала назву на “Сент Мері” (1887), “Саутгемптон Сент Мері” (1894), а з 1897 року “Саутгемптон” отримав свою сьогоднішню назву. Проте команда й до сьогодні зберегла свої церковні зв'язки через прізвисько “святі”, емблему клубу та назву стадіону. 2001 року “Саутгемптон” переїхав на новий сучасний Сент Меріс Стедіум поблизу церкви, місткістю 32 689 глядачів, який отримав 4-зірковий рейтинг УЄФА [8, 9].

“Суїндон Таун” – англійський футбольний клуб із Суїндону, заснований преподобним Вільямом Піттом 1879 року. Будучи священиком церкви Христа в Суїндоні, він став капітаном футбольної команди. Найбільшим досягненням клубу є перемога в Кубку ліги 1969 року [9].

З-поміж французьких клубів найбільший зв'язок із церквою має “Осер”. 1905 року аббат Ернест Дешам заснував спортивну організацію “Асоціація осерської молоді”, яка пропагувала розвиток футболу. З 1918 року “Осер” виступає на стадіоні “Стад де ля Рут де Во”, проте 1949 року, після смерті Дешама, стадіону присвоїли його ім'я “Стад де Аббе-Дешам” (Stade de l'Abbé-Deschamps). Клуб вигравав Кубок Інтертото, чемпіонат Франції та чотири Кубки Франції. [4, 6].

Серед німецьких клубів відзначимо “Боруссію Дортмунд”, яку заснувала 1909 року група семінаристів, що займалися футболом у спортивному гуртку під керівництвом пастора Губерта Девальда. “Боруссія Дортмунд” – один із найтитулованіших німецьких футбольних клубів: семиразовий чемпіон країни, володар Кубка кубків, переможець Ліги чемпіонів і Міжконтинентального кубка 1997 року [1, 6].

Особливий вплив церкви відбувся на становлення футболу в Шотландії, зокрема на “Рейнджерс” і “Селтік”, які були створені протестантськими й католицькими священиками. Протистояння цих футбольних клубів вважається одним із найстаріших футбольних дербі планети, яке розпочалося наприкінці XIX століття. Матчі між Рейнджерс і Селтік дали назву великому протистоянню “Стара Фірма” [5].

Футбольний клуб “Селтік” 1887 року в Глазго заснувала група ірландських католиків та брат Уолфрід, створивши благодійну організацію при якій була відкрита футбольна команда. Дещо раніше, 1873 року, був створений шотландський “Рейнджерс”, засновниками якого була спільнота протестантів.

Названі професійні футбольні команди становлять лише незначну частину з тих, які засновано в XIX та XX століттях за сприяння ініціативи церковних організацій (часто з місцевим вікарієм або священиком як гравцем). Для прикладу, лише в Дубліні (Ірландія) функціонує понад десяток футбольних клубів, названих на честь християнських святих: Патріка, Івана Боско, Франциска, Марка, Терези, Павла та багато інших. Одними з найбільш титулованих є футбольний клуб “Сент-Джеймс Гейт” та “Сент-Патрікс Атлетік”. “Сент-Патрікс Атлетік” був чемпіоном Ірландії (7 разів), володарем Кубка Ірландії (2 рази), Кубка ліги (2 рази) і переможцем Суперкубка Ірландії (1 раз), а також провів 18 ігор у Лізі чемпіонів та Лізі Європи УЄФА [7].

Слід відзначити, що низка європейських футбольних клубів не лише завдячують своєму походженню християнській церкві, а й сьогодні використовують християнські символи як складову частину емблем своїх клубів. Зокрема, на емблемі “Осера” зображений мальтійський хрест – символ християнської молоді, на емблемі “Саутгемптона” – символ святості, а хрест Св. Георгія розміщений на логотипах таких команд як “Барселона” та “Мілан” (рис. 1) [1, 4, 8].

Рис. 1. Емблеми футбольних клубів: Барселона, Мілан і Саутгемптон

Висновок. Християнська церква мала значний вплив на зародження та становлення футбольних клубів, зокрема таких як: “Астон Вілла”, “Болтон”, “Евертон”, “Ліверпуль”, “Манчестер Сіті”, “Саутгемптон”, “Тоттенхем Хотспер”, “Фулхем” (Англія), “Селтік”, “Рейнджерс” (Шотландія), “Осер” (Франція), “Боруссія Дортмунд” (Німеччина), “Сент-Патрікс Атлетік” (Ірландія) та ін.

Назви футбольних арен засвідчують тісні зв'язки з християнством: “Бірмінгем Сіті” – St. Andrew’s Stadium, “Саутгемптон” – St. Mary’s Stadium, “Ньюкасл Юнайтед” – Saint-James Park, “Осер” – Stade de l’Abbé-Deschamps, крім того стадіон Stratford St. John’ s був першою домашньою ареною “Тоттенхем Хотспер”.

Перспективи подальших досліджень. Детальнішого аналізу, на наш погляд, потребує висвітлення періодизації розвитку християнського спорту.

Список літератури

1. Корона или крест Святого Хорди [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.soccer.ru/blogs/232100.shtml>
2. Летопись клуба Тоттенхэм [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.spurs.ru/istoriya-tottenham-hotspur/letopis-tottenham-hotspu>.
3. *Литвинець А.* Вплив християнської церкви на формування сучасного спорту у Великій Британії / А. Литвинець, Я. Тимчак, І. Литвинець // *Фізична активність, здоров'я і спорт.* – № 3. – С. 130 – 136.
4. Осер, символика клуба [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tor-sida.ru/ch/club/auxerre/style>
5. Футбол: Религиозная война шотландского дерби [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://news.sportbox.ru/Vidy_sporta/Futbol/Drugie/Futbol-Religioznaya-voyna-shotland-skogo-derbi
6. Football history [Electronic resource]. – Access mode : <http://en.wikipedia.org/wiki/Football>
7. Irish Football [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.soccer-ireland.com/dublin-football-clubs/st-james-gate-fc.htm>
8. *Lupson P.* Thank God for Football! / P. Lupson. – London : Azure, 2006. – 192 s.
9. The Encyclopedia of British Football [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/MANCCConnell.htm>

РОЛЬ ХРИСТИАНСТВА В СОЗДАНИИ ФУТБОЛЬНЫХ КЛУБОВ

Антон ЛИТВИНЕЦЬ

*Львовский государственный университет
физической культуры, Львов, Украина*

Аннотация. В статье рассматривается проблема развития футбольных клубов и спортивная деятельность христианской церкви. Целью работы является выявление роли христи-

анских организаций в создании футбольных клубов разных стран Европы. Освещается создание ведущих футбольных клубов в Англии и других странах при содействии церкви. Показано влияние отдельных священнослужителей в становлении футбольных команд, которые возникли в среде церкви. Выявлены тесные связи между христианством и названиями стадионов футбольных клубов: “Бирмингем Сити” – стадион Св. Андрея, “Саутгемптон” – стадион Св. Марии, “Ньюкасл Юнайтед” – стадион Св. Джеймса, “Осер” – стадион аббата Дешама. Установлено, что христианские символы использованы в создании эмблем футбольных клубов Англии, Испании, Италии и Франции.

Ключевые слова: христианская церковь, футбольные клубы, стадионы.

THE ROLE OF CHRISTIANITY IN THE CREATION OF FOOTBALL CLUBS

Anton LYTVYNETS

Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine

Abstract. The article deals with the problem of football clubs development and sporting activity of Christian church. The objective of the article is to determine the role of Christian organizations in establishing of football clubs across Europe. It has been highlighted the establishment of leading football clubs in England and other countries, with the help of the church. The influence of some priests on the formation of football teams that arose within the churches was shown. The close relationship has been found between Christianity and the names of football clubs stadiums: “Birmingham City” – St. Andrew’s Stadium, “Southampton” – St. Mary’s Stadium, “Newcastle United” – Stadium St. James, “Auxerre” – Abbe Deschamps stadium. It has also been found that Christian symbols are used to create emblems of football clubs in England, Spain, Italy and France.

Key words: Christian church, football clubs, stadiums.

References

1. Korona ili krest Svjatogo Hordi [Crown or the Cross of Saint Jordi] [Electronnyj resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.soccer.ru/blogs/232100.shtml> (Rus.)
2. Letopis’ kluba Tottenham [Chronicle of the club Tottenham] [Electronnyj resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.spurs.ru/istoriya-tottenham-hotspur/letopis-tottenham-hotspu> (Rus.)
3. Lytvynec A., Tymchak Ja., Lytvynec I. Vplyv hrystyjans’koji cerkvy na formuvannja suchasnoho sportu u Velykij Brytaniji [The influence of the Christian church in the formation of modern sport in Great Britain] // Fizychna aktyvnist’, zdorovja i sport [Physical activity, health and sport]. – № 3. – S. 130 – 136. (Ukr.)
4. Oser, simbolika kluba [Oser, the symbolism of the club] [Electronnyj resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.torsida.ru/ch/club/auxerre/style> (Rus.)
5. Futbol: Religioznaja vojna shotlandskogo derbi [Football: Religious war of Scottish derby] [Electronnyj resurs]. – Rezhim dostupa : http://news.sportbox.ru/Vidy_sporta/Futbol/Drugie/Futbol-Religioznaya-vojna-shotlandskogo-derbi (Rus.)
6. Football history [Electronic resource]. – Access mode : <http://en.wikipedia.org/wiki/Football>
7. Irish Football [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.soccer-ireland.com/dublin-football-clubs/st-james-gate-fc.htm>
8. Lupson P. Thank God for Football! / P. Lupson. – London : Azure, 2006. – 192 s.
9. The Encyclopedia of British Football [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/MANConnell.htm>